

The Hibbert Journal v 1. čísle 32. ročníku otiskuje studie oxfordských profesorů Clementa C. J. Webba a F. C. S. Schillera o filozofické podstatě náboženství. *Webb* ve svém pojednání o povaze náboženské zkušenosti se staví proti jejímu ztotožňování se zkušeností estetickou, poněvadž v náboženství jest na rozdíl od umění předmět zkušenosti v úzké vázanosti se skutečností věcí. Opravdová náboženská zkušenost se projevuje dvěma vlastnostmi: ultimativností a důvěryplností. Kdežto prorocká zkušenost izraelská se vyznačovala dialogem mezi Bohem a člověkem, řecká filozofie svou dialektikou se stala školou theologie. Myšlenkové překlenují problém transcendentence a immanence při předmětu náboženské zkušenosti se podaří, nebude-li zdůrazňováno jednostranně jen jedno pojetí božství. Náboženství má svou stránku individuální i sociální, při čemž se ve společenském vývoji vědomí jednotlivcov tvořivě uplatňuje k prospěchu celé skupiny. Izraelské náboženství získalo si zvláštního významu, poněvadž v něm bohoslužba povzbuzovala oddanost celé pospolitosti. — *Schiller* ve své vynikající studii o problému omezenosti lidské a omezenosti Boží rozebírá předpoklady poznání reálného obsahu tradičních přívlastků božské substance s hlediska moderní epistemologické kritiky. Vycházejí ze své humanistické nauky noetické, (podle níž podobně jako v instrumentalismu *Johna Daweyho* jest skutečnost vysvětlitelná na základě osobní zkušenosti, která souvisí s experimentálním zájmem člověka, hledajícího předměty svého poznání za účelem pod-

nětných zásahů do tvárného světa), podrobuje analýze naivně realisticky pojatý obsah pojmu „příčina“ a dovozuje oprávněnost obezřetného používání účeloslovné metody jako vědecké pracovní hypotézy. Omylem dosavadního teleologie bylo, že neobjevovala a neověřovala empiricky účely, oživující přírodní běh, aniž zkoumala důsledky z vlastní uplatňované zásady. S hlediska lidské zkušenosti jest „všeobecná“ mysl nedomyšlenou představou podobně jako postulát „nekonečné“ síly. *Schiller* poukazuje na logické nesháze, jež vyplývají z pojmové stránky dějinných důkazů jsočnosti Boží. Nespokojuje se jen námitkami proti známému důkazu ontologickému, kosmologickému a fysikotheologickému, nýbrž obrací se též proti důkazu mravnímu (Kantem recipovanému) a uvádí, že Bůh kategorického imperativu *Kantova* jest Bohem omezené funkce. Božstva skutečně uctívaná jsou omezená buď jinými mocnostmi, nebo svou vlastní povahou, nebo povahou stvořených věcí. Závěr *Schillerův* nevyznívá proti přívlastkům všemocnosti a nekonečnosti Boží, nýbrž zdůrazňuje skutečnost, že tyto přívlastky božství nebyly podepřeny dostatečnými rozumovými důvody, což může prokazovat omezenost lidskou a nikoliv božskou; varuje před naprostým popíráním poznávacího významu filozofické touhy po nekonečném v božství, jež ovšem má být podepřeno skutečnými důkazy místo opakování tradičních dvojných pouček. — Pro psychologa náboženství je zajímavá úvaha *Muriela Kenta* o náboženské zkušenosti moderního křesťanského misionáře ve Střední a Východní Asii

Sundara Singha, jehož obrácení po stránce dušezkumné se podobá konvenci Pavlově. — Profesor H e a r n s h a w z Londýnské university otiskuje aktuální stať o dějinném vývoji vztahu církve a státu, vysvětluje úzkou institucionální spjatost státu anglického s anglikánskou církví a uznává, že pro budoucnost je třeba nikoliv rozluka, ale ještě užší soudržnost mezi nimi. — Profesor Dawes H i c k s z téže university podává přehled nové filosofické literatury.

V druhém (lednovém) čísle *Hibbert Journalu* uveřejňuje M. Channing-Pearce první část své kritické studie o theologii krise, v níž podává rozbor podstatných thesů dialektické, proti celému světu se obračející nauky školy Barthovy, bojující o duši člověka proti modernismu a mamoniismu zesvětštělého náboženství ve jménu „Slova Božího“. Krise ve smyslu oddělenosti a soudu jest podle Karla Bartha i Emila Brunnera nezbytným předpokladem a projevem křesťanského života. Nutnosti rozhodnutí se pro nebo proti soudu Slova Božího jest podle nich podřízen celek společnosti stejně jako jednotlivá duše. Theologie neznamená jim lidskou spekulaci o Bohu, nýbrž výklad Božích záměrů s člověkem, takže ji staví do protikladu s theologií, založenou na lidské zkušenosti a na vědeckém pozorování, ač připouští kritiku biblického textu a oprávněnost novodobého světového názoru. Představa o Bohu jest v theologii dialektické založena na absolutní transcendenci Boží. Člověk může poznati Boha jen pokud se mu Bůh dá poznati. Člověkova jsoucnost je odvislá od myšlenky Boží, proto Bohem má býti měřena skutečnost a nikoliv lidským vědo-

mím. Barth popírá obdobu jsoucnosti mezi člověkem a Bohem, a nachází obdobu jen ve víře, umožněné Božím zjevením (analogia fidei). Brunner vychází společně s Barthem ze základní poučky pavlovské teologie, že člověk dochází ospravedlnění z víry, ale na rozdíl od něho připouští, že v člověku samém zůstala touha po Bohu. Víra je ústředním činitelem dialektické teologie; nikoliv však víra v církev nebo v určité vyznání víry, nýbrž víra jako čin odevzdanosti a důvěry v iniciativu Bohem podmíněnou. — Římský psychiater Robert Assagioli podává přehled kladných výsledků psychoanalytického badání, nastiňuje výklad svého obrazce hladin vědomého života a vysvětluje základní these své nauky o psychosynthese jako sestavbě osobnosti z jednotlivých prvků kolem jednotčícího střediska. Psychosynthese v jeho pojetí jest metodou duchovního vývoje, integrální výchovy, léčby nervových chorob, a dále projevem širšího zákona kosmické synthesy. — R. A. Edwards popisuje ve zhuštěné kresleném obrazu „světa dnešního mladého člověka“ technické, psychologické a sociologické změny ve společenském vývoji za posledních dvacet let, jež působí nesnadnost dorozumění mezi generací starší, opěvující idylu svého mládí, a generací dospívající, která přijímá tvářnost společenské situace, jak pro ni byla připravena, aniž by měla možnost srovnávaní s předcházejícími mravními stanovisky svou příliš naléhavou přítomností. Ani duchovní nejsou bez viny na tomto stavu bezradnosti mladých lidí. Vyslovovali na kazatelkách stále své pro a proti v každé theologické nebo vědecké kontroverzi, takže se dospívající generace

sotva dověděla, co jest kladnou podstatou její křesťanské víry. Starší generace by si měla uvědomit vlastní odpovědnost za dnešní mravní stav a vnitřní zmatenost mladého člověka, který však není ztracen, poněvadž Bůh o něm ví. — Profesor Moffatt z Union Seminary v New Yorku podává přehled nové theologické literatury.

Ve „*Stimmen der Zeit*“ uvažuje Peter Lippert S. J. o náboženském člověku v přítomnosti, vycházející z přesvědčení, že týž nemá povahu nadčasovou, nýbrž jest výtvorem a tvůrcem současnosti zároveň. Lippert rozeznává tři základní druhy náboženských lidí: hledače Boha, sluhy Boží a přátele Boží. Náboženský člověk dneška jest ve své touze po absolutnu oproštěn od světa a svobodný ve vztahu ke světu, přece však počítá se světem jako s daností, jejíž smysl má podle vůle Boží poznati a uskutečňovati. Moderní člověk jest si vědom svých úkolů, ale pochybuje o sobě i o světě, je skeptický, ač neztrácí vědomí odpovědnosti vůči celému člověčenstvu. Náboženství staví jej do služeb nadosobních cílů, učí jej lásce a altruisticky osobitým projevům láskyplného lidství. Proces náboženského růstu ani v přítomné době není bez bolesti, v níž se rodí předpoklady nových světeckých útvarů. Moderní člověk si uvědomuje, že jeho náboženské síly spočívají v ucelené osobnosti, v podobnosti Bohu a ve spojení s Bohem a že se nejvýrazněji projevují v modlitbě. V soudobém náboženském životě platí více vnitřní růst a substantivnost bytosti než řečnická pohotovost a organizační úspěchy. Působení náboženského člověka z vnitřka obnovuje svět. Žádné

zevnější překážky nemohou mu zabrániti, aby z něho neprozařovalo něco božského. Ve společnosti modlících se lidí vzniká div nikde jinde nevidaný, že Bůh je uprostřed nich. Pro náboženského člověka dneška a zítřka vzniká nový úkol, aby od zkoumání světa přešel k jeho výstavbě ze zmatku v řád. K tomu je potřeba tvůrčích činů lidí, jichž život jest zjevením Boží podstaty a po jejichž požehnané působnosti svět podvědomě prahne. — Kromě charakterologických statí o kázni a neukázněnosti od Stanislava Dunina Borkovského a o jezuitské duchovnosti od J. Overmanna jsou zde uveřejněny též bystře psané sociálně politické úvahy o plánovitém kapitalismu od Nell-Breuninga a o národním a světovém hospodářství od Gustava Gundlacha.

Vydavatel sympatického německého čtvrtletníku „*Die Eiche*“ dr. F. Siegmund-Schultze oznámil ve 4. (prosincovém) čísle 21. ročníku, že časopis bude dočasně zastaven z finančních důvodů. Nepřekvapuje ani příliš, že tento orgán německých křesťanských pacifistů, který obětavě a oddaně sloužil sjednocení církvi v ekumenickém měřítku, jakož i myšlenky zabezpečení světového míru cestou dorozumění a mezinárodního přátelství, se stal nyní nejširšímu církevnímu vedení nepohodlným a odhodlal se k odmlčení. Po zániku revue „*Stockholm*“ byl význam tohoto časopisu značný a neradi se s ním loučíme. Číslo obsahuje vzpomínkové články o zvěčnělých luteránských církevních vůdcích: generál. superintendentu Theodoru Kaftanovi a generál. biskupu Dušanu Fajnorovi od Siegmunda-Schultze a od biskupu Ludwigu Hunelsovi od

dra Moreheada. Následují pečlivé přehledy o sjednocovací práci mezicírkevní, podávající obraz nynějšího stavu ekumenického hnutí.

V „*International Journal of Ethics*“ (roč. 44, č. 1) uvažuje profesor Harold D. Lasswell z Chicagské university o problému světové jednoty s hlediska emocionálně mytického základu všelidské symboliky. K posílení souladu v mezinárodních vztazích nepomohlo dramatické líčení hrůz poslední války, jež naopak přispělo k obecné preventivní vojenské přípravě proti možnému násilí. Základní otázkou sjednocovací ideologie v světovém integračním procesu jest, zda má převládat symbolika řádu nebo symbolika spravedlnosti. Tři nejvýznamnější ideologie soutěžící ve světě jsou: katolicismus, demokratický internacionalismus a komunismus. Marksismus se ve svém sociálním vlivu přepočítal, pokud nedocenil sebecitu příslušníků střední třídy, již věnuje Lasswell podrobný psychologický rozbor. Moderní kultura se vyznačuje zevnějšněním (externalizing) představivosti, avšak přílišná analytičnost obrací se též proti představivosti samotné a může vésti k trpnosti ve vztahu k prostředí. Marx i Freund jsou mluvčími kulturního prostředí, z něhož vyšli. Propaganda proletářského socialismu neporozuměla skupinám středního stavu, odcizila si je a učinila z nich útočné činitele protirevoluční. Sjednocení světa do budoucnosti vyžaduje vytvoření světového mytu, v jehož jménu by elita užívala pokud možno nenásilných prostředků k ovládnutí menšin. — Mahendra Nath Sircar ze Sanskritské koleje v Calcuttě podává výklad sociálních a mravních idejí v Upanišá-

dách, podle nichž odříkání a vědomí povinnosti není obětí, nýbrž odpovědí na výzvu života k mravnímu chování ve shodě s konečným ideálem pravdy. — Profesor I. V. Smith z Chicagské university otiiskuje pojednání o povinnosti a řádu ze svého nového spisu („Svědomy jednotlivcov a sociální řád“), v němž dospívá k závěru, že jest souvislost mezi projevy přírodní síly a lidského svědomí.

V „*Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie*“ (roč. 12, sešit 2.) otiiskuje profesor Theodor Geiger pojednání o přirozeném výběru, sociální rozvrstvenosti a generačním problému. Staví se v něm proti zjednodušujícímu přenášení poznatků z prostředí živočišného na situaci sociální (neboli proti t. zv. sociologickému darwinismu), poněvadž při sociální rozvrstvenosti uplatňuje se nová kategorie: společenská dělba funkcí. Sociální výběr v kulturním prostředí jest podstatně odlišný od přírodního výběru v přírodním prostředí. Přiležitost ke společenskému vzestupu je totiž omezena objektivně danou hranicí celkového hospodářského a sociálního stavu, v jejímž rámci je možno uplatňovat nadání a pud po vyšínutí se. Kdežto sociální statika nás poučuje o třídách jako pevných a těžko proniknutelných celcích, sociální dynamika sleduje proces společenského převrstvování. Hodnocení společenských funkcí a sociálních tříd, podle těchto ustavených, průběhem času kolísá a revoluce mění stupnici hodnot sociálních úkonů, při čemž na jeviště dějin vstupuje nový typus člověka, právem nástupu určitého kolektiva. Geiger naznačuje některé úkoly sociologie při výzkumu proli-

nání společenských tříd v nových generacích, a to s hlediska metody statistické a s hlediska sociálně typologického vyšetřování.

„*Zeitschrift für Sozialforschung*“ (roč. 2, čís. 3.) uveřejňuje na prvním místě obsáhlou studii Friedricha Pollocka o hospodářské krizi. V rozboru hlavních příčin nynějšího kritického stavu světového hospodářství uvádí kromě rušivých vlivů, vyvěrajících z důsledků světové války a mírových smluv, a vedle následků zvědečtění výrobních metod pro strukturu mechanismu odbytového též konflikt mezi výrobními silami a výrobními poměry. Pollock obírá se přípravami k důslednému plánovitému hospodářství, kterým má být udržen nynější kapitalistický řád, a uzavírá, že je předčasné předpovídati jeho pád v blízké budoucnosti. Autor se spíše kloní k názoru, že jest překonána jen jeho liberální fáze a že nová státní forma zničí sílu odporu dělnické třídy tím, že části nezaměstnaných opatří práci a nespolehlivé z práce vyloučí. — V pojednání Roberta Briffaulta o rodinných citech jest vysvětlena rozdílná povaha vázanosti mezi pokrevně příbuznou skupinou zvířecí a lidskou rodinou. Rodinné city vznikají a rozvíjejí se za předpokladu určitého zájmu povahy hospodářské. Briffault uvádí řadu důkazů k podepření této své odvážné these, mezi nimiž též okolnost, jak hluboce zasáhla krize kapitalistické soustavy rodinné vztahy. — Vydavatel časopisu Max Horkheimer otiskuje svůj příspěvek k problému předpovědi v sociálních vědách, připravený k poslednímu mezinárodnímu kongresu sociologickému v Ženevě v říjnu 1933. Autor se v něm vyslovil

pro oprávněnost předpovědi sociologické, a to nejen tam, kde odpověď zdá se vyplývat z přírodní nutnosti, nýbrž především tehdy, jestliže očekávaný výsledek závisí od svobodného zásahu lidského. Možnost předpovědi závisí jednak na zdokonalení sociologických metod, jednak na vývoji strukturálních změn ve společnosti samotné.

„*The Sociological Review*“ přináší v lednovém čísle svého 26. roč. otisk přednášky z téhož kongresu o předvídání v náboženství od Christophera Dawsona. Náboženské předvídání liší se podle Dawsona od předvídání sociologického, poněvadž se staví proti předjímaní náboženského vývoje na čistě racionalistických základech. Možnosti sociologického předvídání v oblasti náboženství jsou mnohem skromnější než si představovali Comte a Pareto se svými následovníky a sociologický výzkum náboženství jest možný jen za předpokladu uznání autonomie a nezávislé zákonitosti náboženského života. Každé náboženství obsahuje theologický a sociologický aspekt, mezi nimiž jest napětí. S hlediska sociologického je nejdůležitější, jakým způsobem náboženství opatří posvěcenost místu, práci a sociálnímu svazku společnosti na určité kulturní úrovni, poněvadž na účasti těchto činitelů v náboženském vývoji záleží rozsah sociologické předvídání. Ve společnosti, v níž pokračuje proces sekularisace, ztrácí tyto činitelé svou popředně náboženskou povahu a jejich kvasi — náboženský charakter je v moderní době zachován ve třech odlišných hnutích, totiž v demokracii, zdůrazňující posvátnost národa, kdežto posvátnost práce vyzdvihuje socialismus a po-

svátost území nacionalismus. Tyto pojmy zachovaly si nábožensko-citový přízvuk, avšak ztratily náboženskou víru. Je těžko rozhodnouti, zda proces úplného zesvětštění západní civilizace bude dále pokračovat nebo zda dojde k obnově náboženství, ať už v jakékoliv formě. Sociolog při svém předvídání nesmí zapomenout, že záleží na vlastní náboženské základně typu náboženství budoucnosti a ne na tom, do jaké míry bude odpovídat kulturním prvkům novodobého světského myšlení. — Z ostatních článků vyniká studie Edwarda Westermarcka o nových teoriích o eksogamii a rozbor pojmu sociální třídy od T. H. Marshalla. *F. M. Hník.*

Ježíš a stát, Prof. Dr. K. Pieper, Paderborn. (In: *Theologie und Glaube*, 25. Jahrg., 1933. 6. A. Bonifatius-Druckerei, Paderborn, str. 661—669.)

V pohnutých dobách v Německu, kde parlamentární demokracie je podvázána, moc liberalismu a marxismu k zemi sražena a vítězný národnosocialistický vládní režim Hitlerův usiluje dát Německu a celému Západu nejen novou tvářnost, ale i nový ethos, vzpírají se církve nésti trpně otěže, jimiž je chce Hitler prostřednictvím svých důvěrníků a vládních prostředků úplně ovládnouti a usměrniti. Činí tak evangelické církve, jež za vedení svých statečných církevních vůdců (Dr. M. Rade, Dr. K. Barth a j.) ve farářském svépomocném spolku (Pfarrernotbund) počtem asi 6000 osob hájí si svou svobodu a vzpírají se uznati nad sebou oktrojovanou vládu mladého vojenského duchovního a muže důvěry Müllera, jenž byl Hitlerem učiněn říšským evangel. biskupem celého Německa. Vůči katolické církvi má

Hitler těžší posici, boje se více její politické světové moci, nežli chovaje k ní opravdové city synovské lásky a poslušnosti. — V nadepsaném článku „Jesus und der Staat“ máme příležitost poznati smýšlení a stanovisko význačného profesora arcibisk. filosofické a theologické akademie. Je sice opatrné a všeobecné, ale neobjasně dovolávající se evangelia a stanoviska Ježíšova v Mt. 22, 14, Ja. 18, 36; 19, 9. Ježíš uznal sice loyálně stávající formu římské světové říše, ale to nikterak neznamená dle znění a souvislosti evangelních textů, že Ježíš souhlasil se všemi metodami a opatřeními vládnoucích činitelů, čili neuznával státní všemohoucnost, totalisační absolutnost. Dodatky jeho na uvedených místech o Bohu a moci shůry mají býti dostatečným korektivem a regulativem státníků německých. V hierarchii hodnot stál v očích Ježíšových výše ideál království Božího než caesarova.

-U-

Die Geschichte als der Weg des Geistes, prof. P. Simon. (In: *Theologische Quartalschrift*. R. 114, 1. seš. A. Bader, Rottenburg n. N., 1933, str. 1—39.)

Velmi případná, vážná dějepisně filosofická či dějepisně metafyzická časová úvaha, která se pozastavuje nad současným stadiem vývoje křivky světového dění a snaží se dosíci metafyzického vysvětlení jejího záhadného rytmu. Myslíci člověk se nemůže spokojiti pouhým konstatacím událostí a skutečností. Dějiny musejí nám býti něčím více. Mají smysl a význam toliko v souvislosti s člověkem jako principem, skrze něhož se projevuje či zjevuje absolutní duch, nikoli však bez jakékoliv závislosti od jednotlivců i celku. Člo-

věk jako osoba je středem dějin, o nichž možno mluvit toliko ve spojitosti věci či světa s ním. Stává se tedy otázka po smyslu dějin a světa otázkou po smyslu člověka. Filosofie nestačí odhaliti clonu z toho tajemství otázky beze zbytku. Dějiny dostávají smysl teprve, má-li člověk a lidské pokolení stanoven poslední nejvyšší cíl. Pak jsou ve skutečnosti formy ducha, které člověk vytváří, symboly věčných myšlenek, pak je objektivní duch, jehož cesty v dějinách poznáváme v různých obdobích více nebo méně znatelně, ale jistě: nedokonalým odleskem; ale přece odleskem božského Ducha, tak jako lidská duše ve své podstatné výstavbě je obrazem božím. Může nám filosofie tuto úvahu nějak ověřiti a zdůvodniti? Autor se právem domnívá, že filosoficky se dostával pouze ku svědectví, že dějinná bytost člověka je záhadnou, tak záhadnou, že nás nutí *doplniti filosofické vědění vírou*. To znamená, že dějiny jako cesta Ducha ukazují nám na výsost jasně hranice filosofie a tak *filosofie dějin přivádí nás ku teologii dějin*: jsou pohybem, životem a pozměnou osobního života v čase, ale mají tendenci k věčnosti.

-U-

Fr. Hrubý, *Die Wiedertäuter in Mähren*. Náš chvalně známý a ne-

unavný historik moravský prof. Masarykovy university Dr. Fr. Hrubý, mor. archivář, obohatil historickou literaturu opět cennou studií o novokřtěncích na Moravě německým vědeckým pojednáním v čas. *Archiv für Reformationsgeschichte*, XXX. Jahrg., H. ½, Nr. 117/118, Lipsko, 1933, str. 1—36.

Je jistě zajímavým zjevem, proč právě na Moravě se toto hnutí tak rozvinulo a dlouho udrželo, zatím co v Čechách a v jiných sousedních zemích pod panstvím Habsburků nenašlo nikdy pozoruhodných rozměrů ani dlouhého trvání. Osudy moravských novokřtěnců tvoří významnou epizodu v dějinách náboženských vůbec a na naši půdě zvláště, ano úplnost a všestrannost vystižení vnitřního života na Moravě nutně vyžaduje důkladnou znalost novokřtěneckého hnutí na Moravě. Dějepisná věda domácí i cizí je vděčna prof. Hrubému, že se se svou známou důkladností vědeckou podjal tohoto nesnadného úkolu. Jsme zvědaví na celkovou jeho studii, která bude vycházeti v uvedeném archivu pro texty a výzkumy v Lipsku. — V tomtéž časopisu je uveřejněn též zajímavý dokument, totiž Pražský manifest Tomáše Münzera (*Das Prager Manifest Thomas Münzers*) od Otty Clemena (str. 73—81).

-U-

RŮZNÉ.

Rakousko zavedlo při výstupech z církve úřední přezkoušení. Po určené lhůtě (asi 3měsíční) následuje osobní předvolání. Společné výstupy více osob jsou nepřípustny.

Ve *Švédsku* byl vydán nový rituál s obřady křtu a večeře Páně a arci-

biskupu Eidemovi bylo uloženo, aby zrevidoval ostatní části církevní agendy.

Dle nejnovějších statistických zpráv jest v *Polsku* římských katolíků 63.8%, řeckých katolíků (většinou Ukrajinců) 11.2%, pravoslavných

spisu „God in the Schadows“. Tamtéž, Cena 2.60 M. Svědčí o činech Ježíšových dnes.

H. D. A. Major, D. D.: *The Church's Creeds and the modern Man*. Skeffington et Son, London. Prostým slohem vykládá o původu a vývoji církevních vyznání. Stanovisku změny vyznání víry příznivý spisek.

R. Gladstone Griffith: *The Necessity of the Modernism*. Tamtéž. Poukazuje na konečný cíl mo-

dernismu, totiž křesťanství, chápané podle stavu dnešní kultury.

J. C. Hardwick: *Freedom and Authority in Religion*. Tamtéž. Seznamuje s problémy autority a svobody, orthodoxie, peterodoxie v náboženství. Je pro vývoj náboženství.

R. D. Richardson M. A., B. Litt: *The Gospel of Modernism*. Tamtéž. Evangelium modernismu je: svoboda, pravda a láska v Kristovu bratrství a jeho službě. Spisar.

ČASOPISY.

Česká Mysl, roč. XXIX., č. 3—4. Z článků: Daniel Essertier, Problém vědy. Jan Patočka, Několik poznámek k důkazům boží jsoucnosti u Tomáše Akvinského. Lad. Rieger, Kant a česká filosofie. Milič Čapek: Fysika a psychofysický problém. — Rozhledy: Ideologie italského fašismu (Zd. Smetáček). O současném českém myšlení filosofickém (Frant. Krejčí). Platonism a politika (J. Patočka). Nacionalistická sociologie Othmara Spanna (Zd. Smetáček). — Četná literatura a hojně poznámky a zprávy.

Křesťanská revue, roč. VII., č. 1 až 4. Z článků: J. L. Hromádka,

Těžkosti německého protestantismu. L. Mašínová, O Komenském v rodné výchově. J. L. Hromádka, Dr. Martin Luther. Jos. Laichter, Stanovisko Ch. G. Masarykové ke krásné literatuře. Em. Rádl, O nehistoričnosti naší doby. M. Plecháč, Střední škola a československá otázka. F. Loubal a M. Plecháč, Češi a Slováci. J. L. Hromádka: Rádlůva národní filosofie. B. Henych, Rádlůva filosofie a úkoly dnešní theologie. J. B. Souček, Barthův rozchod s Gogartenem. Dr. Frant. Hejl: Proč válka? — Rozhledy po současném životě, literatura, zprávy a poznámky. Spisar.

RŮZNÉ.

Německá církev (Die deutsche Glaubensbewegung) vydala velký manifest za spásu duše německého národa. V manifestu, který je podepsán hrabětem Reventlovem a universitním profesorem Hauerem z Tübingen, bylo slavnostně vyhlášeno

nové německé náboženství. Podle nové víry nemůže být řádný Němec a hakenkrajcler katolíkem, protože prý Ježíš byl žid a jeho uctívání neshoduje se s germánským učením o rasové čistotě. Němci musejí mít v úctě staré bohy germánské, z nichž

nás v 5 vydáních, je nejčtenějším autorem nynějších dnů. Jako žák slavného neurologa pařížského Charcota měl příležitost nahlédnouti do nitra člověka, do té velkolepé dílny boží, v níž se stýkají všechny nitky a spoje světa vnějšího i vnitřního. Napsal též mimo tuto hledanou knihu ještě jinou: „Kniha o lidech a zvířatech“, jež v kratičké době vyšla u nás již ve 2. vydání. Jako lékař a znatel lidí i zvířat v krátkých vzpomínkových obrazech projevuje i zde svou vřelou zbožnost věřícího křesťana, jenž všude a ve všech tvorech vidí odlesk Boží moudrosti a součást jeho tvůrčího díla a velkolepého plánu. Idealista, jenž všude hledá světlo a seje dobro nezištně, jen aby šířil v sobě a kolem sebe radost. I v temných okamžicích života zůstává obdivuhodným optimistou. Nynější neradostná a rozháraná doba potřebuje takových knih jako soli.

Jaroslav Maria, *Bankéři a proletáři*. 1934. Naklad. L. Mazáč v Praze, stran 356, cena brož. 28 Kč, váz. 38 Kč. Vyhledávaný náš spisovatel napsal tento na výsost časový román na podkladě ožehavé sociální hospodářské mizerie, jmenovitě devalvace a stabilisace naší měny. Dotýká se dvou třídních extrémů: zástupců velkokapitálu a zproletarizovaných veřejných zaměstnanců. Líčí nám napínavou dikcí korupci, úpadek manželského života a nedostatek smyslu pro odpovědnost. Na scéně románových postav staví autor i římského kněze vypočítavce, jenž vnitřně se s řádem své církve sice rozchází, ale k vůli kariéře a požitku volné lásky odmítá československou církev, v níž by nemohl tak laskně a blahobytně žít. Z výstižně kresleného obrazu rozhárané doby prosvítá jem-

ně naznačená autorova touha po nápravě.

Josef Laichter, *Na přechodu k manželství*. Vydal Jan Laichter v Praze, stran 440, cena 20 Kč brož., 35 Kč váz.

Tentýž autor, *Manželství*. Vydal Jan Laichter v Praze, stran 446, cena brož. 20 Kč, váz. 35 Kč. V obou spisech najde čtenář náboženskou životní orientaci, zdravé zásady životní, ideální pojetí manželství jako duševní harmonie dvou opravdově založených lidí a správné názory o ženské otázce a pravém jejím poslání v rodině i ve společnosti.

Dr. R. Urban.

Schmied-Kowarzik, *Glaubensbekenntnis eines freien Protestanten*. 40 stran. 1.20 M. Görlitz, Hutten. — Svoboda víry znamená svobodu od církevního a státního nátlaku. Nevzniká z libovůle a nálady, ale z Bohem vázaného svědomí.

ČASOPISY.

Idea. Časopis pro otázky náboženské výchovy a výuky. Roč. 4., č. 1. až 10. Vydává Spolek učitelů náboženství ČCS v ČSR v Praze. Red. J. Roháček. Pro členy zdarma. Pro nečleny Kč 15.— ročně. — Časopis se prezentuje velmi pěkně jak vnitřním obsahem, tak zevní úpravou. Přináší hojnost článků, vztahujících se k náboženské výchově a výuce (v tomto ročníku na př. diskuse na thema: Co s náboženstvím ve škole?), hojnost pokynů právně a sociálně významných, organizačních a stavovských (pro učitele náboženství), hojnost posudků literárních a různých zpráv. Cena je velmi levná.

ším spojení s přírodou: sluncem, vzduchem, ve větru i v mlze i v dešti a v tuhé tělesné a duševní práci. Mimo to autor chce vychovat odhodlané bojovníky se smrtí ve prospěch druhých, celku, tím, že na podkladě vědeckého studia a styku s věhlasnými lékařskými badateli popisuje pro široké vrstvy lidu úžasná vědecká dobrodružství, která museli podstoupiti šlechtní lékaři a jejich pomocníci, opravdoví hrdinové svého povolání v gigantickém zápase s přírodou, která někdy léčí, ale někdy též ničí. Tisíce rozmanitých příčin: pochybení, přehnanosti, nedbalosti, požívačnosti neb opomenutí vyvolává v nás přerozmanité choroby, ale nejvíce zkracují tragickou sestupnou linii trvání lidského života L—x drobná tělíska mikrobové, kteří někdy život prodlužují, ale většinou tento nejvíce dovedou krátiti a ničiti. Má pravdu A. S. Warthin, ten veselý pozorovatel smrti, jenž praví že zárodek smrti v těle pokračuje souběžně s vývojem a vzrůstem života tedy že smrt je nevyhnutelným následkem života, anebo má pravdu R. Pearl, jenž proslul jako mistr v měření síly smrti a napsal na konci své proslulé

knihy: „Přirozená smrt není nevyhnutelným následkem života?“ — Tedy slovo bible o smrti by neplatilo? Celé řady lékařských a j. badatelů pokoušejí se od věků, když ne úplně smrt poraziti, tedy aspoň její „osten“ co nejvíce ulomiti. Tak na př. neobyčejně zajímavým je popis, kterak se bojovalo s horečkou omladnic, cukrovkou, anaemií, skvrnivkou, smrtí v mléce, se syfilidou, horečkami a p. Jsou to nejnapínavější, ale zároveň i poučná dobrodružství, jež nadchnou k následování k altruismu a lidumilným obětem. V poslední kapitole přechází autor k prastarým zkušenostem v moderních aplikačních a náhradných metodách: Slunce, starý lékař a světlo umělého slunce. — A to vše dovede autor vyličiti na výsost poutavě, srozumitelně, jasně, ale přece na podkladě vědeckých pracovních metod. Tlumočnick tohoto záslužného díla překvapuje čistotou mluvy, výrazovou uhlazeností a lidovou srozumitelností. — Kniha vyšla nákladem „Orbisu“ ve sbírce Knih osudů a práce péčí Jos. Fischera a během čtyby získá úplně čtenáře pro doporučení.

R. Urban.

ČASOPISY.

Zeitschrift für den Evangelischen Religionsunterricht. H. 4., 45. Jahrg. 1934. Verl. M. Diesterweg, Frankfurt a. M. — H. W. Schmidt-Bethel ve článku „Paulus und wir Deutschen“ (sir. 147—153) dokazuje, že očistné zákroky proti cizímu a rozkladnému židovství nejsou v rozporu s evangeliem a jmenovitě s apoštolem Pavlem, který se od některých neprávem obviňuje, jako by theologii

svých epištol byl Kristovu zvěst požídvštil. Právě naopak. Pavel svým pojetím křesťanství byl ukázal, jaký ohromný rozdíl jest mezi juristickým náboženstvím židovským a mezi svobodným a individualistickým duchem křesťanství. Boží slovo přichází a mluví k nám ne přímo a bezprostředně, ale toliko v dějinách. Bůh mluví skrze dějiny národů i skrze dějiny Izraele. Kristus se obdivuhod-

ným způsobem cítil povznešen nad přirozená pouta své rasy, národa a ducha své doby. Jeho pojetí hříchu, který musíme chápati ne psychologicky, ale teologicky, nemá se semitským způsobem nic společného. Tedy v tom se autoru zajímavého časového článku podařilo dosáhnouti svého cíle, že Pavel právě očistil a osvobodil křesťanství v jeho počátečním kvasu od tíživého tlaku židovství. Ovšem velmi případně v závěru poukazuje na spojku (kopuli) Němců s věčností, odkud zaznívá Němcům slovo Boží o bratrské harmonii v duchu rovnosti a svobody synů Božích bez rozdílu rasy a jiných pozemských rozdílů. Néměně pozoruhodný a u protestantů řídký článek je od H. Preuße, Erlangen: „*Deutsche Art und Evangelium bei Rudolf Schäfer*“, v němž příznivě hodnotí malířské umění R. Schäferovo, který skutečně svým uměním docílil, co zamýšlel, aby totiž byl vůdcem pozemskému i nebeskému domovu, neboť evangelium a německá duše jsou v něm k nerozlučnému hledisku spojeny. Málokdy čteme u protestantských autorů o tak vřelém pochopení umění, v našem případě malířského, jako u pisatele tohoto článku. — Jak národně socialistický duch se má uplatňovat ve škole i ve vyučování náboženství v Německu, o tom píše J. Stein v článku: „*Zur praktischen Gestaltung nationalpolitischer Erziehung im Religionsunterricht der Volksschule*“ (162—167). Kristus je nejdokonalejší zjevení Boží lásky a proto Ježíš Kristus musí býti střediskem evangelického vyučování náboženství. K tomu účelu poslouží vedle evangelia též i hojně používání obrazů od křesťanských malířů. To rovněž je nikoliv obvyklým a častým názorem u protestantských

pedagogů a může to být i nám radostnou pobídkou v naší vyučovací metodě, že jednáme správně, chceme-li používat uměleckých obrazů ve vyučování náboženství. Spolek učitelů čsl. nábož. vydal již několik obrázků, na př. od Hřímálého, Zelenky a j. — Neobyčejně vítanými se mně zdají slova Wilh. Michela v jeho článku: „*Vom neuen Hören*“ z měsíčníku „*Eckartu*“, jež nacházím na str. 179—180. Autor soudí, že stížnosti do nedostatků círk. homiletiky jsou potud neoprávněnými, pokud se neobírají obratem u posluchačstva. „*Něco se ve mně vzpírá,*“ píše W. Michel, „*abych poslouchal kázání kriticky...* Všichni bez výjimky potřebujeme tisíckrát více *poslušného naslouchání než kritického rozbírání,* a proto se domnívám, .. *že otázka nového naslouchání jest nekonečně důležitější, nežli otázka nového kázání.*“ — Tato slova platí i o našich posluchačích slova Božího u nás, kteří hledají a vidí stále vady kázání, ale svých vlastních a často i mnohem větších vad v naslouchání nevidí.

R. U.

Pastoralblätter je odborný měsíčník, jenž se zabývá otázkami z oboru praktické theologie, a proto je cenou pomůckou pro činnost duchovních správců jmenovitě v jejich pastýřském a kazatelském odboru. Vy-dává jej čelný protest. theolog dr. E. Stange v Kasselu-Wilhelmshöhe nákladem C. Ludv. Ungelenka. Našel jsem v něm mnoho dobrých návrhů na oživení církevního života a hodně působivých podnětů, vzorných kázání na všechny neděle a zvláštní příležitosti. *Pastoralblätter* přinášejí i exhortory pro školní bohoslužby a obzvláště vhodné osnovy, skicy kázání a rozhledy po odborné literatuře.

V květnovém čísle upozorňuji na ožehavé téma pozoruhodného článku prof. dr. Bohneho z Kielu: „*Jugend und Predigt*“ (str. 449—456). Pojednává o všeobecně trpce pocítovaném zjevu, že nám mládež odrůstávající nejví zájem na bohoslužbácn a vůbec neúčastní se vnitřního života církevního. A přece odcizí-li se církvím dospívající mladá generace, ztrácí v ní církev záruku lepší budoucnosti. Dr. Bohne jako vynikající pedagog pojednává o příčinách, pro něž se naše mladá generace vzdaluje bohoslužeb a která by bohoslužby jmenovitě kázání měla býti zařazena, aby se stala mládeži sympatickými a od ní vyhledávaným účinným prostředkem k povznesení vnitřního života církvi. Není to též naší bolestí a nejnaléhavější potřebou ČČS? Bohne uvádí 4 příčiny, pro něž mládež nenavštěvuje bohoslužeb a pro něž naše kázání nemají pozoruhodnějších účinků. Dají se zhrnouti v jednu: naše kázání i celý průběh bohoslužeb jsou odpoutány od života, nejsou životními, neodpovídají životu našemu a životu našich obcí a celé církve. Mládeži je odporné subjektivní teoretisování, mládež touží po vzorech, na níž vidí realizované zásady a ideály, mládež jde za konkrétní životností, a ne ztrnulou upiastostí, mládež jde za přirozenou nenuceností a opravdovostí, a ne za umělým a neupřímným pathosem.

Neméně důležitým a časovým článkem v květnovém čísle „Pastorálních listů“ je reformní návrh vrchního pastora O. Clorinsa: „*Tiefere Gliderung der Deutschen Evangelischen Kirche*“ (457—475). Ve srovnání něm. evangel. církve s prvními obcemi křesťanskými Nov. Zák. vidí zkušený a svědomitý duchovní pastýř

předností i nedostatky. Z těchto se zdá autorovi nejpalčivějším nedostatkem současné něm. evang. církve, že jí *chybějí obce vyznavačů či svědků*, kteří by z vlastního ideálního rozhodnutí slovem, modlitbou, prací i obětmi šířili Ježíšovu zvěst ve svých obcích a upevňovali v národě Boží království. Církev má většinou členy matrikové, údy mrtvé, kteří ničím nepřispívají k uplatnění církve ve veřejném životě národa. Nynější něm. křesťané nesnaží se a nepomáhají své církvi plnit své poslání, aby bylo vidět a cítit její činnost, a aby se musel uznat její raison d'être, důvod k její existenci a jejímu ocenění. Autor podává obrodný návrh k tomu, aby se něm. evang. církve v politicky i církevně pohnutých dobách stala solí země, čili aby církve organizovaných křesťanů se stala opět církvi vyznavačů a svědků ducha a díla Ježíše Nazaretského: Je třeba zreformovati dosavadní praxi konfirmační, neboť nevyhovuje a nepůsobí. Co je v ní dobrého a účinného, musí zůstat. Konfirmace má býti umístěna v době 14 let. Autor vyvrací však zároveň námitky, nebo uvádí je na pravou míru, anebo navrhuje změnu a úpravu konfirmační praxe: Vyznání víry mládež v tom věku nerozumí v plném jeho významu, prohlášení církevní dospělosti birmovanců pokládá za náboženský zlořád na samé hranici dospělosti, t. j. ve 14 letech. Kde by se konfirmace udílela dříve, bylo by to ještě odsouzenější. Nesmí v ní přicházeti žádná přísaha nebo slavnostní slib, nýbrž *toliko vážný úmysl, předsevzetí s Boží pomocí následovati Krista*. Mládež v tom věku nemůže se tak slavnostně zavazovat slibem pro celou budoucnost. Je-li v tom něco

zvyku a mravního nucení, tu se nesmí zapominat, že výchova zv. mravní a náboženská většinou je založena na tvoření dobrých zvyků, která se pak později svobodným vlastním rozhodnutím mají státi mravní svobodou, tedy skutečností z vlastní svobodné volby dodatečné. Zástupná víra rodičů a křestních křtomtrů a polovičně osobní víra biřmovanců ještě nedospělých úplně má se přeměnití v plně osobní význání dospělého křestana v první Večeři Páně, kterou Clorius odděluje od konfirmace a posunuje až do doby pozdější, aspoň do 17 let. První přijetí Večeře Páně má býti naprosto svobodným vlastním rozhodnutím a nepřímó též slavnostním vyznáním víry dospělého křestana. Večeře Páně dosavadní je z větší části neúčinnou formalitou, stále méně vyhledávanou. Podle zákona polaríty, podle lidské i božské stránky toho ustanovení je záhodno, aby se Večeře Páně stala viditelným organisačním znakem členů církve vyznavačů. Nic nebude vadit, přistoupí-li k Večeři Páně pak méně lidí. Aspoň to však potom bude něco znamenat. Raději, prý, nikdy nepřistoupit k Večeři Páně, nežli toliko jednou, a pak té zvykové formality zanechat. Večeře Páně má býti mysterium tremendum, které dosáhne svého účelu, odstaví-li se z blízkosti jakéhokoli tlaku a nucení a postaví-li se úplně a zcela pod božský zákon dobrovolnosti a svobody (Ja. 8, 33—36). Ti pak, kdož dobrovolně k Večeři Páně přistoupí, stanou se nej-

zaatnějším jádrem obce, dobrovolným vlastním vyvolením a rozhodnutím nadšených vyznavačů a svědků Kristových, samou podstatou církve a pravým subjektem veškeré činnosti církve empirické, skutečné, která je směsí vyvolených, věřících a pokrytců. Hybnou silou však empirické (skutečné) církve může býti jen to jádro církve či obce vyznavačů skrze Večeři Páně, t. j. Ježíše Krista, která je dobrovolným rozhodnutím a vyznáním Krista, neboli *spolutvůřícím principem* církve. A po 3 letech později navrhuje autor za zdravou dobu a podmínku pro udělení pasivního voličského práva těch, kdož přistupují k Večeři Páně a účastní se tak nejvnitřnějšího a pravého života církve. Tedy *přísnější třídění, hlubší měřítko pro hodnocení* a organisaci mohou vyvésti církve z nynějšího úpadkového zmatku, dědictví to liberalismu náboženského, který pokládal všechny členy bez rozdílu za rovnoprávné pro církevní účely (funkce). V hlubší členitosti tkví pro něm. evangel. církve život, *prábojnost, působivost, výchovná a propagační síla* i jednotící pojítko.

Myslím, že mně dají naši čtenáři Náb. revue za pravdu, prohlásím-li, že reformní článek Cloriův přiléhá ve značné míře i na naše poměry. I my z něho můžeme čerpat poučení a podněty pro náš vnitřní církevní život. Uvažujme, co bychom si z jeho návrhů mohli vybrat pro naše podobné poměry. R. Urban.

RŮZNÉ.

Vatikánský list „*Osservatore Romano*“ uveřejňuje jako úvodník pro slov papežův ke třem německým

spolkům mládeže. Papež vyjadřuje lítost a obavu o německou mládež. Denně prý docházejí do Vatikánu

haupt, Berlin. Spis poslouží theologům, kteří chtějí se vyrovnati ve svých theolo. názorech s novodobou životní filosofií. Pro theology jest důležité vědět, jak jsou orientováni moderní filosofové. Filo. kongres v Praze to ukázal.

Schubring Wilhelm, Dr., *Vom wahren Wesen u. religiösen Wert des Kulturprotestantismus*. Görlitz, Huttenverlag. 0,90 M. Obhajoba protestantismu a jeho pozitivního vztahu ke kultuře. Kultura i náboženství jest démon božího působení.

Otto Rud., *Reich Gottes u. Menschensohn*. C. H. Beck, München u. Berlin. 1934. 348 str. 9 M; 12,50 M. Osvětluje spoje křesť. a arijských idejí až k staroarijskému náboženství asurskému. Účelem spisu je pozvudit důvěru k podání evangelií.

W. Lueken, E. Förster, E. Meyer, *Deutsches Christentum*. Frankfurt a. M. 1933. 30 str. 0,30 M. Tři přednášky o ožehavých a palčivých otázkách nábožensko-církevních v Německu.

Ernst Zimmer, *Umsturz im Weltbild der Physik*, 264 stran. Mnichov, Knorr u. Hirth. Cena 4,50 a 5,70 M. Populární jasný spis o nových objevech v atomistické fysice. Obsahuje řadu zajímavých faktů.

August Schowalter, *Das religiöse Ringen unserer Tage in Spiegel der Berliner Religionsgespräche des Jahres 1934*. Frankfurt a. M. (Brömer), 1934. 26 str. 0,60 M. Novinářsky zajímavá charakteristika církevních debat v Německu. Významná informace pro ty, kdož stojí mimo.
Spisar.

ČASOPISY.

Křesťanská revue. Vychází 15. každého měsíce mimo prázdniny. Vedou prof. dr. J. L. Hromádka a prof. dr. E. Rádl. Odpov. red. Jar. Šimsa. Předplatné na celý rok 30 Kč. Praha II., Poříč 12 (Ymca).

Časopis hodnotí všechny otázky deního života veřejného, domácího i cizího, se stanoviska Kristova evangelia. Redaktoři, známi v našem veřejném životě, vtiskují časopisu značně svůj osobní ráz, jak ho uplatňují též v Ymce. Revue významenává se velkou pohotovostí v referování o významných aktualitách dneška. Členové naší církve mají mnohdy odlišné měřítko, což však nám nemůže vadit v četbě tohoto časopisu, ba naopak k ní podněcuje. Více hlav — více smyslů! Letošní ročník je zvláště pozoru-

hodný zprávami a úvahami o nábož. a círk. poměrech v Německu.

Spisar.

Pastoralblätter. Herausgeber D. E. Stange. 86. Jhrg. 1934. Verl. E. L. Ungelenk, Dresden A 27. — V seš. 9. zajímá nás časový článek od zem. faráře mládeže v Kasselu Lic. W. Schäfera: „*Gedanken u. Pläne zur Neuordnung der Kindergottesdienst-arbeit*“, v němž tento vítá nařízení říšského faráře mládeže, aby v každé nábož. obci se konaly bohoslužby pro škol. mládež za pomoci laiků zvl. rodičů, kteřížto se mají přičiňovati, aby jejich děti vyrůstaly v živém vědomí členství evangelické obce a zvykaly si záhy na návštěvu kostela. Autor správně soudí, že německé dětské bohoslužby mají míti dvojí povahu: *pedagogickou a*

liturgickou. Obé necht se nerozlučně a harmonicky uplatňuje, aby se mládež sice vhodnou formou poučovala, ale s patřičným zdůrazněním živlu liturgického v rámci bohoslužeb, aby se tak budila a pěstila nábožná úcta dětí před Bohem. Didaktický prvek má se vyvážit rozvinutým prvkem kultickým. Autor nechce zůstati toliko teoretickým, a proto přikládá vypracovaný plán na 3 roky, po jejichž uplynutí se má opakovat. Každý rok rozděluje na 4 období po 12 měsících: sklízňové, vánoční, velkonoční a svatodušní pod společnou hlavní myšlenkou a se zvláštním rozčleněním o jednotlivých nedělích. První rok má vypracovaný plán se zaostřením k domovu, druhý k církvi a třetí k světu. — Pro ty, kdož konají t. zv. školní bohoslužby, neb nedělní školy, jsou zde uvedeny případné biblické texty pro jednotlivé neděle. Nemusím podotýkat, že jako v jiných číslech jsou i v tomto vypracovaná kázání i skicy promluv pro mládež. — Není zapomenuto v tomto čísle ani na manželky farářů zajímavým článkem od Dr. G. Füllkruga z Berlína-Dahlemu: „*Die Pfarrfrau als Gattin und Mutter heute*“. — V čísle 10./11. upozorňuji na vážné pojednání od vydavatele časopisu: „*Ein Biblestudium zur Dynamik des Ewigen Wortes über 1. Korinther*“. Nemohu se šířiti o tom, která by mělo vypadat slovo Boží, aby bylo tím, čím by mělo být dle Dr. Stangeho, Má být časovým, ale zároveň i nadčasovým. K tomu se organicky připíná na výsost časový článek Lic. K. Harmse: „*Um das echte Kriterium der Predigt*“. Patřičným kritériem pro naše kázání nemůže být ani učenost neb životnost, ani srozumitelnost neb působivost. Všechny tyto vlastnosti má sice kázání mít, ale

ony nejsou tím pravým a hlavním kritériem. Pravým a zdravým měřítkem kázání může toliko být, zda je skutečně kázáním křesťanským, t. j. *zda přináší zvěst o Ježíši Kristu nejen s jeho radostí, nýbrž i s veškerým pohoršením pro svět.* Kazatel musí v kázání projevovati snahu, aby výkladem zjeveného svědectví vlastními slovy vyslovil příslibení zjevení dnešku v dnešních poměrech životních. Kázání na venkově i ve velkoměstě nejen v r. 1920, ale i v r. 1934 musí mít osou evangelium bez škrťů a bez zkratek. Bude-li se držeti toho, od něhož se dnešní svět i kazatelé odchýlili, bude kázání srozumitelným pro každého a ono tak každému přinese odpočinutí jeho duši a užitek mnoh násobný. — Ve 12. seš. zaslouží našeho povšimnutí článek pastora H. F. Kohlbrüggesa: „*Welches ist die beste Methode zu predigen?*“ (681 až 684.) Starý zkušený pastor, jenž zešedivěl ve službě na vinici Páně, vyhovuje žádosti svého milého přítele a sděluje mu své mínění, že nejlepší metodu ke kázání najde ten kazatel, jenž přistupuje ku zvěstování slova Božího s pokorným srdcem, vědomým sobě své nedostatečnosti ku hlásání poselství spásy, ale s důvěrou očekává, že Bůh skrze něj promluví k svým oddaným jako k Samuelovi, jenž volal: „Mluv, Hospodine, neb slyší služebník tvůj.“ Dobrý kazatel nechce hlásat sebe a svou slávu, nýbrž Boží, neboť Kristus jest mu „moudrost od Boha“ a jeho síla se mu z jeho plnosti duchovní zjevuje Bohem ve chvíli, kdy je toho nejvíc potřebí. Správnou metodu ku kázání najde ten, kdo prodlévá často před tváří Boží s jeho synem nejmilejším Ježíšem jako věrný tohoto učedník, jenž nesleduje zájem svůj při kázání, ale spásu so-

bě svěřených duší. Představí-li sobě před přípravou kázání a před otevřením svých úst své svěřené, jako sobě rovné bratry v trampotách, radostech, pokušeních, hříších a v touze po cestě k dokonalosti, tu najde jistě vhodný text i vhodné myšlenky ku kázání. Ovšem, je třeba čísti v bibli a uvažovati o bohaté duchovní náplni, jež vytryskly do ní z duší prozářených světlem, nadšených duchem a prohrátých láskou Nejvyššího. Nejlepší vykladaatelé sebe samy vytvářeli listující ve dne v noci v Písmě. Mimo to farář musí čísti i hodnotná vážná díla nejen theologická nebo vědecká vůbec, ale i vybraného slohu, aby se udržoval v nadprůměrné formě. A potřebuje-li někdy formálního návodu pro své hlásání evangelia božího, najde jej v listech k Timotheovi a zvl. ku Korintským. — Na konci sešitů je vždy bohatá hlídka literární z jednotlivých theologických oborů, jme-

novitě pro praktickou potřebu duchovního správce, jež nechce ustrnouti v drobné všední práci na odlehlém venkově. V poslední době obzvláštní pozornosti redakce se těší rozhledy po liturgické vědě, po níž je zvýšená poptávka v generaci, jež je unavena rozumářstvím. R. U.

Eine heilige Kirche. Vydává Friedrich Heiler. Roč. 1. Č. 1—3. Mnichov, Ernst Reinhardt. Ročně 8 M.

Po zániku časopisů „Die religiöse Besinnung“ a „Die Eiche“, jež sloužily ekumenickému hnutí, převzala jejich úkol Heilerova „Hochkirche“ a změnila název na „Eine heilige Kirche“. Tento časopis je věnován dohovoru katolíků a protestantů. S.

Deutscher Glaube. Vydává Hauer a Grabert. Stuttgart, Hirschfeld. Vedoucí časopis „Německého hnutí víry“ (ADG), jež vychází od počátku r. 1934 na místo časopisu „Kommende Gemeinde“. S.

RŮZNÉ.

Roku 1879 zemřelá pasačka lurdská, Bernadetta Soubirous, a italský blahoslavený Don Bosco byli prohlášeni za svaté, 3 jesuité, kteří r. 1628 v Argentině zemřeli smrtí mučednickou, byli prohlášeni za blahoslavené.

Redaktor valdenského církevního časopisu „La Luce“, Paolo Bosio, vzdal se po 8leté činnosti svého místa. Redakci převzal profesor David Bosio.

Španělská republika jmenovala jako prvního vyslance u Vatikánu ministra zahraničních věcí Pida Romero, který jest pověřen jednáním o konkordát.

Anglikánská církev v Anglii čítá podle volebních listin z roku 1932

ve 12.743 nábožen. obcích 3.652.424 členů více než 18letých, 2.279.713 těch, kteří přistoupili k večeři Páně, 406.069 křtů, 1.783.064 dítek v nedělních školách. Od roku 1923 bylo zřízeno 180 kostelů.

Generální synoda reformované církve v Maďarsku se usnesla, že cizí státní občané mohou býti voleni za faráře, jestliže získají maďarskou státní příslušnost.

Ve Varšavě byl postaven z dobrovolných příspěvků kostel sv. Křištofa, patrona automobilistů a letců.

Japonská vláda učinila v místnostech svazu lidí bez vyznání v Tokiu domácí prohlídku a zakázala všechny spolky lidí bez vyznání a všechny vůdce dala zatknouti.

nábožen.-historických spojích ideového světa arijského i židovského. Udává cestu k vlastnímu chápání Krista jako životné osobnosti spasi-
telské.

Leeuw G. van: *Phänomenologie der Religion*. Tübingen, Mohr, 1933. 669 stran. Podává hojnost materiálu ze všech oborů náboženského světa. Je to dílo monumentální jako základ další srovnávací vědy náboženské.

Kaweran Walter: *Dogmen-Analyse*. Leopold Klotz, Gotha, Cena 2.60 M. — Z podnětu církevní krise v Německu zabývá se autor rozborem dogmat a poukazuje na jejich různé složky, z nichž chce zachrániti — podobně jako my — jen náboženskou a učiniti ji plodnou dnes.

Schlemmer Hans: *Von Karl Barth zu den Deutschen Christen*. Gotha, Leop. Klotz, 1.50 M. — Vnitřní spojení mezi reakční theologií Barthovy školy a proudy myšlenkovými v dnešní situaci církevní v Německu není jen rázu negativního ve smyslu pravidla: tlak budí protiklad, nýbrž i pozitivní, totiž ve smyslu stejných tendencí a společných nitek, spojujících „dialektickou theologii“ s theologií „Německých křesťanů“. Autor spisku to dokazuje a analyzuje — ovšem vždy se zřetelem na dnešní německou náladu rasovosti.

Hoffmann Heinrich: *Der Idealismus und das Christentum*. Bern und Leipzig, Paul Haupt, 1934, 47 stran. — Spisek hodnotí pro křesťanství významný zjev německého duchovního života, totiž idealismus umělecký, filosofický a náboženský z let 1770 až 1832 (do smrti Goethovy). Dnes stojí idealismus (jako světový názor) opět v popředí debat a diskusí theologických, ať jest odsu-

zován „dialektickou“ theologií nebo přijímán opět „Německými křesťany“. Není zbytečno seznámiti se s ním i u nás a spisek poslouží dobře zájemcům. Spisar.

ČASOPISY.

Europäische Revue. Deutsche Monatschrift für europäische Fragen. Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart-Berlin. Vychází měsíčně. Cena ročně 15 M. — Upozorňujeme na tuto německou revui, jako jsme upozornili na francouzsky psanou revui „Nouvelle Revue de Hongrie, ne že bychom s obsahem a duchem obou mohli souhlasit, ale že třeba vědět, jak Němci i Maďari (tito za pomoci kruhů mezinárodních formují evropské smýšlení a hodnocení ve svůj prospěch, *Europäische Revue* chce ukazovat „evropskou tvář německého národa a německou tvář Evropy“. Spisar.

Katolickému časopisu „Na hlubinu“. Jest naší snahou poznat též publikace a časopisy katolické, třebaš nesouhlasíme a nemůžeme souhlasiti se vším, co katolická církev hlásá, učí a koná. My nezazlíváme katolíkům jejich stanoviska, ale čekali bychom, že nebudou ani katolíci zazlívati nám naše. Měli jsme a máme zato, že jsme křesťané, jako i oni, My jim křesťanství upíráti nechceme. Ale proč oni upírají nám nárok hlásiti se ke Kristu? Tím více nás to překvapilo u časopisu „Na hlubinu“, který jsme považovali za časopis čistě náboženský a vzdálený denní vřavy církevnické. Jaké však zklamání! V referátu o *Hníkově* knize „*Duchovní ideály československé*

církvě" (str. 443 letoš. ročníku) čteme sice o dobré vůli Hníkově, ale o nemožnosti uskutečnění krásných etických snah autorových (roz. Hníkových) v československé církvi. A proč? Inu, prý proto, že se v časopise „Na hlubině“ musejí tázati, zkoumajíce pojem českoslov. církve, zda se jedná ještě o křesťany, když tu z křesťanských pojmů nezůstává zhola nic. Pouhý pojem Boha, třeba ve smyslu zjevení Star. zákona, nestačí ještě k uchování obsahu křesťanství. Tak nás charakterisuje časopis

„Na hlubinu“. K tomu prostě pravíme: Má-li časopis „Na hlubinu“ zato, že náš pojem Boha je starozákonní (a nic víc), pak nás špatně zná a naše učení. Naráží patrně na naši interpretaci Trojice a na naši kristologii, ale při tom zaměňuje křesťanskou theologii s křesťanským zjevením a církev katolickou považuje za jediné křesťanskou. Přeje si „Na hlubinu“ diskusi? Jsme k službám! Jen ať napřed důkladněji prostuduje dějiny dogmatu a — naše učení. Spisar.

RŮZNÉ.

Zpráva, že 600 německých evangelických farářů navázalo styky s Vatikánem za příčinou korporativního přestoupení do římskokatolické církve a že již dva delegáti tohoto hnutí odejeli do Říma a že vyjednávali s papežem a státním sekretářem kardinálem Pacellim, nezakládá se na pravdě. Pověst tato vznikla asi následkem jiné události. Dr. Karel Thieme, syn zeměděleho (1932) lipského profesora bohosloví Karla Thieme, který byl až do roku 1933 profesorem na vysoké škole pro vzdělání učitelů v Elbinku a který přináležel ke skupině „Náboženských socialistů“ a své církevně-politické myšlenky uveřejňoval v časopise „Religiöse Besinnung“, předložil na podzim r. 1933 s několika stejně smýšlejícími druhy (prostřednictvím kardinála Schulteho v Kolíně nad Rýnem) papeži některé otázky a přání v záležitosti přestupu do římskokatolické církve. Podnět k tomuto kroku zavdaly mu poslední události v německé evangelické církvi. Kardinál Schulte dal jeho žádost prostudovati zvláštní komisi katolických theologů. Thieme mezitím

přestoupil do římskokatolické církve a prohlásil, že jen malý počet lutheránů se hlásí k oné žádosti papeži zaslané; s rozšiřováním této zprávy nemá onen úzký kruh lutheránů nic společného. V Německu ovšem neexistuje lutheránské národní církve více.

V Mnichově, Augsburgu a v Norimberku konaly se bohoslužby s vyznáním víry, které byly čteně navštíveny. Promluvili při nich zemský biskup, vrchní konsistorní rada Breit a farář dr. Beckmann z Düsseldorfu, jenž tam byl zbaven svého úřadu farářského.

Holandské náboženské obci v Paříži byla přidělena žena (licenciátka z Leydenu) na ženského faráře.

Rektor kláštera Vinnenberku, O. Bröcker, byl odsouzen do vězení na 16 měsíců, že s kazatelny hrubě napařoval vládu a urážel ministry Göringa a Goebbelse.

Dle úředního listu biskupského ordinariátu katolické církve v Berlíně patří i na německých universitách obvyklé studentské mensury do církevního pojmu „soubor“ a jsou stíhány týmiž církevními tresty jako